

اشاره: واقعه پلاسکو برای جامعه ایران خیلی دردناک بود، در کمتر از نیم ساعت تمام فضای مجازی را به خود اختصاص داد و اشک و ناله و احترام مردم به آتش‌نشان‌های عزیز را به همراه آورد. شب‌ها مردم جلوی هر ایستگاه آتش‌نشانی شمع روشن می‌کردند و گل می‌گذاشتند، چند روز مردم دغدغه خیر آتش‌نشان‌ها را داشتند و در تشییع جنازه آنها نیز سنگ تمام گذاشتند. ۱۶ نفر از آتش‌نشان‌ها در این حادثه شهید شدند و این حادثه اهمیت کار آتش‌نشان‌ها را نیز در چهره مردم برجسته کرد که آتش‌نشانی شغل نیست بلکه یک عشق است. حال پرسش این است: آیا تپوتاب توجه به آتش‌نشان‌ها باید صرفاً محدود به همان ایام پلاسکو باشد؟ آیا احترام به آنها صرفاً شمع روشن کردن مقابیل ایستگاه آتش‌نشانی است؟ اینها را می‌توان امروز که بیش از ۴۰ روز از شهادت این شهدای عروج کرده گذشته و در آستانه چهارشنبه آخر سال هستیم بیان کرد.

■ **چهارشنبه‌سوری چیست؟**

چهارشنبه‌سوری که با نام‌های جشن چهارشنبه پایان سال و شب چهارشنبه سرخ نیز شناخته می‌شود، یکی از جشن‌های ایرانی است که در شب واپسین چهارشنبه سال (از غروب سه‌شنبه) برگزار می‌شود و نخستین جشن از مجموعه جشن‌ها و مناسبت‌های نوروزی است.

اما آنچه حائز اهمیت است این نکته است که دربارہ پیشینه برپا کردن آیینی به نام «چهارشنبه سوری» در منابع کهن چیزی وجود ندارد و ابوریحان بیرونی هم که به دقت از مراسم زرتشتیان یاد می‌کند جز سیندرمذگان و آتشی که پیش از نوروز برپا می‌شود، یادکردی از «چهارشنبه‌سوری» ندارد. «مرتضی راوندی» در کتاب «تاریخ تحولات اجتماعی ایران» بیان می‌کند که «چهارشنبه‌سوری» پس از کشته شدن حسین بن علی و توسط کیساینیان هوادار مختار برپا می‌شده است. در تاریخ صدر اسلام البته آمده است که مختار برای کشتن یزید در شهر کوفه که اکثر آنان ایرانی بوده‌اند، از این فرصت استفاده کرده و در زمان همین جشن که مصادف با چهارشنبه بود یزید را قصاص می‌کند. چند سال پس از ورود اسلام به ایران به آرامی جشن سور در ایران کم‌رنگ و به آخرین چهارشنبه سال محدود شد.

همچنین نسبت دادن چهارشنبه‌سوری به آداب و رسوم ایران باستان در هاله‌ای از ابهام قرار دارد، چرا که اصولاً در ایران باستان تقسیم‌بندی گاهشماری به هفته وجود نداشته است و هر روز ماه نامی داشته است. افزون بر همه اینها دکتر معین اقدام جهیدن از فراز آتش را از آداب و سنن زرتشتیان نمی‌داند، چرا که در دین و آیین زرتشتی آتش مقدس است و جهیدن از فراز آن وهن آتش شمرده می‌شود.

با وجود آنکه در منابع کهن تاریخی حرفی از چهارشنبه‌سوری نیست اما می‌توان مبتنی بر واژه‌شناسی و آنچه در نگاه قدما وجود دارد، تحلیلی از آن ارائه کرد. واژه «چهارشنبه‌سوری» از ۲ واژه چهارشنبه- نام یکی از روزهای هفته- و سور به معنای جشن و شادی ساخته شده است. از قدیم‌الایام در ایمن روز آتش بزرگی برافروخته می‌شد که تا صبح زود و برآمدن خورشید روشن نگه داشته می‌شد و مردم از روی آن می‌پریدند و در زمان پریدن می‌خوانند: «زردی من از تو، سرخی تو از من». این جمله نشانگر مراسمی برای تطهیر و پاکسازی مذهبی است که واژه «سوری» به معنی «سرخ» به آن اشاره دارد. به بیان دیگر مردم خواهان آن هستند که آتش تمام رنگ‌پریدگی و زردی، بیماری و مشکلات‌شان را بگیرد و به‌جای آن سرخی و گرمی و نیرو به آنها بدهد. چهارشنبه‌سوری جشنی نیست که وابسته به دین یا قومیت افراد باشد و در میان بیشتر ایرانیان رواج دارد. البته اینها نیز در منابع اساطیری دارای سند و مدرکی نیست.

■ **ظهور آتش‌بازی**

آتش‌بازی در شب چهارشنبه‌سوری در زمان ناصرالدین‌شاه و به وسیله فرانسوی‌ها در ایران رواج پیدا کرد. ابتدا فقط برای سرگرمی شاه این نمایش انجام می‌شد اما پس از آن مردم هم در این سرگرمی سهیم شدند و دستور نمایش آن در میدان توپخانه صادر شد و مردم در آنجا به تماشای آتش‌بازی می‌ایستادند و کم‌کم به شکلی که امروز اجرا می‌شود در آمد.

■ **بوته‌افروزی**

در ایران رسم است که پیش از پریدن آفتاب، هر خانواده بوته‌های خار و گزنی را که از پیش فراهم کرده‌اند روی بام یا زمین حیاط خانه یا در گذرگاه در ۳ یا ۵ یا ۷ «گله» کپه می‌کنند. با غروب آفتاب و نیم تاریک شدن آسمان، زن و مرد و پیر و جوان گرد هم جمع می‌شوند و بوته‌ها را آتشی می‌زنند. در این هنگام از بزرگ تا کوچک هر کدام ۳ بار از روی بوته‌های افروخته می‌پرند، تا مگر ضعف و زردی ناشی از بیماری و غم و محنت را از خود بزدايند و سلامت و سرخی و شادی را به هستی خود ببخشند. مردم در حال پریدن از روی آتشی ترانه‌هایی می‌خوانند. از نگاه قدیمی‌ها خاکستر چهارشنبه‌سوری، نجس است، زیرا مردم هنگام پریدن از روی آن، زردی و بیماری خود را از راه جادوی سرایتی، به آتش می‌دهند و در عوض سرخی و شادایی آتش را به خود منتقل می‌کنند.

■ **چهارشنبه‌سوری در زمان پهلوی**

با روی کارآمدن پهلوی‌ها و پس از کشف

به چهارشنبه‌سوزی نه بگویم

به احترام شهدای آتش‌نشان

■ امیرعلی جهانداد

آتش‌نشانان؛ نه، به چهارشنبه‌سوری خطرناک» راه‌اندازی کنیم که امیدوارم با نظر گرفتن شرایط موجود چهارشنبه‌سوری بی‌خطری داشته باشیم.»

سخنگوی سازمان آتش‌نشانی انامه می‌دهد: «هیچکس حتی کسانی که از مواد محترقه استفاده می‌کنند دل خوشی از این مواد خطرناک ندارند.

ما فقط به دنبال این هستیم که امسال در کنار هم یک چهارشنبه‌سوری سراسر شادمانه داشته باشیم و با هم بدون استفاده از مواد محترقه از این آیین زیبا لذت ببریم. به هر صورت ائسب که در کنار شما عزیزان حضور دارم برای شما و همه همکاران آتش‌نشانم آرزوی سلامتی می‌کنم و امیدوارم با پیوستن مخاطبان عزیز، هنرمندان و ورزشکاران رشته‌های مختلف شاهد یک چهارشنبه‌سوری آرام و بی‌خطر باشیم.»

■ **توصیه‌های ایمنی آتش‌نشانی در آستانه چهارشنبه‌سوری**

اما چهارشنبه‌سوری آنقدر برای جامعه ما مساله شده است که هر ساله در آستانه آن آتش‌نشانی نیز توصیه‌هایی را برای خانواده‌ها اعلام می‌کند تا با رعایت آن ایمنی جانی بیشتری داشته باشند. این توصیه‌ها به شرح ذیل است:
-کبریت و هرگونه مواد آتش‌زااز جمله نفت و بنزین را از دسترس کودکان و نوجوانان دور کنید.

-از تهیه و استفاده از مواد محترقه که در شرایط مساعد و هنگام جابه‌جایی منفرج می‌شوند خودداری کنید.

-به پدران و مادران توصیه می‌شود کودکان و نوجوانان خود را از خطرات و پیامدهای بازی کردن با آتش، ترفه و مواد محترقه آگاه کنند.

-از آتش زدن بوته، هیزم یا.. در محوطه‌های بسته و کوچک و در پارکینگ ساختمان خودداری کنید.
-از انداختن قوطی‌های دربسته مخازن کوچک گاز و ظروف تحت فشار به درون آتش که منجر به انفجار می‌شود خودداری کنید.

-از پارک کردن خودرو در کوچه‌ها و گذرگاه‌های باریک خودداری کنید.

-از شکستن یا بریدن شاخه‌های درخت برای برافروختن آتش و ایجاد آتش در کنار درختان یا درون بوستان‌ها خودداری کنید.

- خاموش‌کننده‌های دستی را در ایام در منزل،

تأملات

■ **نه به چهارشنبه‌سوزی**

اما امروز که در آستانه چهارشنبه‌سوری قرار داریم به نظر می‌آید بهترین احترامی که می‌توانیم برای شهدای آتش‌نشان قاتل باشسیم این است که همکاران آنها را به زحمت نیندازیم و جرعه بلاهای جدید را در چهارشنبه‌سوری نیفرزیم که خانواده‌های این عزیزان در آستانه سال نو همواره نگران آن باشند که در این چهارشنبه‌سوری کدام یک از عزیزان‌شان را از دست خواهند داد. بعد از حادثه پلاسکو کمپین‌های مختلفی شکل گرفته است که به نحوی به تحریم چهارشنبه‌سوری یا چهارشنبه‌سوری بدون مواد منفجره اشاره دارد. یکی از این کمپین‌ها را پرویز پرستویی، بازیگر مشهور کشور راه انداخته است. بدیهی است هدایت احساسات و هیجانات مردم به سمت و سوسی مناسب و در یک پویش مردمی می‌تواند منتهی به اتفاقات خوشایندی شود؛ اتفاقاتی که در نهایت هم خود مردم از آن منتفع می‌شوند و هم نیروهای امدادی مانند آتش‌نشان‌ها آرامش بیشتری خواهند داشت و ظرفیت‌شان را برای حوادث پیش‌بینی نشده‌ای مانند ساختمان پلاسکو ذخیره می‌کنند نه حوادثی مانند چهارشنبه‌سوری که قابل پیش‌بینی و با اصلاح فرهنگ و رفتار هر کدام از ما قابل پیشگیری است. از سوی دیگر مواد محترقه چهارشنبه‌سوری همگی وارداتی و قاچاق است و تحریم این مواد در چهارشنبه‌سوری امسال در کنار اینکه می‌تواند از حوادث تلخ همه‌ساله جلوگیری کند، در عمل حمایت از تولید ملی و «نه» به قاچاق هم محسوب می‌شود.

■ **به‌روزرسانی مثبت**

مردم از گروه‌های مرجع الگو می‌پذیرند؛ این واقعیتی انکارناپذیر است که می‌تواند توجیه‌گر بسیاری از رفتارهای درست و نادرستی باشد که در جامعه به یک اپیدمی تبدیل شده است.اگر می‌بینیم عده‌ای از مردم در حوادث تلخی مانند سوختن و فروریختن ساختمان پلاسکو هم خودشان را به خطر می‌اندازند و هم راه را بر نیروهای امدادی می‌بندند تا سلفی بگیرند، این رفتار بازتابی از رفتار گوه‌های اجتماعی همچون مسوؤلان و چهره‌های ورزشی و هنری است، کما اینکه در روزهای بعد از فروکش کردن خطر در ساختمان پلاسکو بسیاری از چهره‌ها اعم از سیاسی و هنری در اطراف این ساختمان حاضر می‌شدند تا عکسی بگیرند و صفحات اینستاگرام و کانال‌های تلگرامی‌شان را به‌روزآوری کنند. در این بین اما برخی افراد و چهره‌ها سئوژه‌های بهتری برای به‌روزرسانی صفحات اینستاگرامی خود پیدا کرده‌اند؛ سئوژه‌هایی که مطرح کردن آنها می‌تواند پایه‌گذار فرهنگ‌سازی و حرکتی مثبت باشد؛ درست و زیباروی. توصیه‌های ایمنی آتش‌نشانی در آستانه چهارشنبه‌سوری

چهارشنبه‌سوری امسال افرادی چون پرویز پرستویی! پرویز پرستویی می‌کنیم و به هم شیرینی می‌دهیم، کار را با یک پست اینستاگرامی شروع کرد و نوشت: «کمپین تحریم چهارشنبه سوری. دیگر پول‌مان را حرام ترقه‌ها و جنس‌های گوناگون نمی‌کنیم. در تماس با سامانه ۱۲۵ با حفظ خونسردی نشانی دقیق محل و نوع حادثه را اعلام کنید.
- پس از اطلاع شماره تلفن محل حادثه از اشغال کردن تلفن خودداری کنید.
-از اجتماع در اطراف محل آتش‌سوزی یا هر حادثه دیگری خودداری کنید.

- به پدران و مادران توصیه می‌شود کودکان و نوجوانان خود را از خطرات و پیامدهای بازی کردن با آتش، ترفه و مواد محترقه آگاه کنند.
-از آتش زدن بوته، هیزم یا.. در محوطه‌های بسته و کوچک و در پارکینگ ساختمان خودداری کنید.
-از انداختن قوطی‌های دربسته مخازن کوچک گاز و ظروف تحت فشار به درون آتش که منجر به انفجار می‌شود خودداری کنید.
-از پارک کردن خودرو در کوچه‌ها و گذرگاه‌های باریک خودداری کنید.
-از شکستن یا بریدن شاخه‌های درخت برای برافروختن آتش و ایجاد آتش در کنار درختان یا درون بوستان‌ها خودداری کنید.

■ **متنی که باید کپی کنیم**

حرکت برخی چهره‌سا در راه‌اندازی کمپینی برای تحریم مواد محترقه در چهارشنبه‌سوری امسال اگرچه در ابتدا چندان مورد توجه قرار نگرفته بود اما با وقوع فاجعه پلاسکو و شهادت قهرمانان آتش‌نشان‌ها، کمپین تحریم مواد محترقه در چهارشنبه‌سوری امسال حال و هوای دیگری پیدا کرده است. «تحریم خرید مواد منفجره برای چهارشنبه‌سوری به پاس قدردانی از آتش‌نشان‌ها،

برای چهارشنبه‌سوری امسال از خرید مواد منفجره خودداری کنید تا این انسان‌های بزرگوار بتوانند حداقل چهارشنبه‌سوری امسال در کنار خانواده‌های خود باشند یا مسوولیت کمتری داشته باشند. ای کاش همه ما حداقل برای امسال به فکر این عزیزان باشیم…» این متن این روزها و پس از حادثه پلاسکو حتماً به دست شما هم رسیده است؛ متنی که نه فقط کپی و ارسال مجدد آن انسانی است، بلکه با عمل به آن می‌توانیم در راستای ارتقای فرهنگ پیشگیری گامی بلند برداریم. در کنار این، بی‌تردید هیچ قدرشناسی‌ای بالاتر از ارزش گذاشتن به جان آتش‌نشانان نیست. اینگونه می‌تزدید روح ققنوس‌های سرخ‌بالی که در حادثه پلاسکو پرکشدانند نیز آرام‌تر خواهد بود.

سه‌شنبه ۲۴ اسفند ۱۳۹۵

■ **یادوقتی ۲۵**

متن کتاب «تپه‌ری میسان»، نویسنده فرانسوی درباره حادثه ۱۱سپتامبر

■ **دروغ بزرگ**

در نهایت پیام مطبوعاتی بوش بر اساس گزارش‌های CIA و با هدایت جورج تنت، چنین تنظیم و منتشر شد: «بر اساس آخرین اطلاعات به

کمپته امنیت ملی، من و دیگر همکاران کمپته به نتایج جدیدی دست یافتیم. عاملان حمله کینه‌جویانه و کشنده‌ای که دیروز علیه کشور ما صورت گرفت، نبیتی فراتر از وحشت و ترور در سر داشته‌اند. آنها جنگ را علیه ما آغاز کرده‌اند، لذا کشور ما باید با گرفتن تصمیمی قاطعانه در مقابل کسانی که آزادی و دموکراسی را مورد حمله قرار داده‌اند، متحد شود.

لازم‌است مردم آمریکای دشمن را بشناسند، دشمنی که هیچ‌گاه با آن مواجه و رودرو قرار نگرفته‌اند. این دشمن که خود را از دید ما پنهان نگاه داشته، هیچ ارزشی برای جان انسان‌ها قائل نیست. این دشمن با میل و رغبت تمام جان مردم بی‌گناه را هدف قرار داده و سریع خود را پنهان می‌کند، اما او برای همیشه نمی‌تواند از دید ما پنهان بماند. این دشمن سعی دارد چهره خود را نشان ندهد، اما چهره او برای همیشه پوشیده نخواهد ماند. این دشمن چنین می‌انگارد که از پناهگاه امنی برخوردار است اما این پناهگاه برای همیشه امن نخواهد ماند. این دشمن نه‌تنها

مردم آمریکا، بلکه تمام مردم دوستدار آزادی در سراسر جهان را مورد حمله قرار داده است. ایالات متحده آمریکا برای سرکوبی این دشمن تمام توان و امکانات خود را به کار خواهد گرفت. جهان در این حرکت با ما همراه خواهد شد، ما صبورانه و با چشمان باز مراقب تمام جان مردم متحد و یکپارچه تصمیمات را اجرا خواهیم کرد. این نبرد هر چند طولانی و زمان‌بر باشد، نتیجه‌بخش خواهد بود اما بدون شک ما پیروز خواهیم شد و اجازه نخواهیم داد تا دشمن با به خطر انداختن آزادی ما پیروزی را از آن خود کند. بارانه از خود خاستی به‌کنگره برای دریافت اعتبارات و اختیارات وسیع‌تر به منظور آمادگی بیشتر برای نجات مصدومان و مردم نیویورک و واشنگتن از هیچ اقدامی فروگذار نخواهیم کرد.

من از نمایندگان کنگره به خاطر وحدت و حمایت آنها تشکر می‌کنم. آمریکا همچنان یکپارچه و متحد است. شیفتگان آذادی نیز همراه ما خواهند بود. در ریابرویی خرابی به بادماندن کب خیر و نیکی ناچار از مقابله باشر و بدی خواهد بود، پیروزی از آن خیر است.»
جز انگلیس که به صراحت و به طور رسمی مواضع آمریکا را تایید کرد، سفارتخانه‌های دیگر کشورها از عکس‌العمل واشنگتن نسبت به حادثه‌ناخرسند بودند.

طولی نکشید که سرویس‌های اطلاعاتی و امنیتی آلمان، مصر، فرانسه، اسرائیل و روسیه دریافتند گزارش‌ها واطلاعات‌ارائه‌شده‌هتایان آنها در CIA در پی‌پایه و اساس و خالی از دلایل کافی بوده و بهانه‌ای است برای فزون‌خواهی آمریکا. تعجب سرویس‌های اطلاعاتی امنیتی فوق از این رو بود که CIA مدعی شد اطلاعات ارزشمندی در رابطه با سازمان القاعده و شخص بن‌لادن به دست آورده است. از سوی دیگر نتیجه‌گیری سریع سازمان FBI و همسویی آن با گزارش‌های سهیل‌الحصول CIA برای سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی غیرآمریکایی غیرواقع می‌نمود. بسا این حال هیچ‌یک از کشورهای اروپایی قدمی در راه‌افشای سناوی ۱۱ سپتامبر برنداشتند. توجیه آنها در برابر این اقدام، ترس از اعتراض شدیدافکار عمومی آمریکا و متمم شدن جورج بوش به کشاندن آمریکا به جنگی غیرضروری بود. همان روز و مقارن با سخنرانی جورج بوش، مصوبه شماره ۱۳۶۸ شورای امنیت سازمان ملل متحد به نفع آمریکا به تصویب رسید. این مصوبه، پاسخ به حمله ۱۱ سپتامبر را حق مسلم آمریکا دانسته و به این کشور اجازه داد بنابر مفاد «قطعنامه سفارانسیسکو» در قالب ائتلاف کشورهای دوست یا به تنهایی به دفاع از خود بپردازد.

مصوبه ۱۳۶۸ شورای امنیت سازمان ملل، تمام کشورها را در عملیات‌دستگیری و محاکمه عاملان، طراحان و یاری‌دهندگان این حادثه به همکاری دعوت می‌کند. این مصوبه همچنین هرگونه همکاری جزئی و کلی با عاملان حادثه را در ردیف کمک به عملیات تروریستی دانسته و کمک‌دهندگان را مجرم به حساب می‌آورد. به عبارت دیگر شورای امنیت سازمان ملل به آمریکا اجازه می‌دهد حق حاکمیت دیگر کشورها را نادیده گرفته و هر کشوری که به نوعی از نظر آمریکا متمم به حمایت از طراحان حادثه شود یا از تسلیم عاملان حادثه به دادگاه‌های بین‌المللی خودداری ورزد، در ردیف مجرمان قرار گیرد. با توجه به تصریح این مصوبه بر محاکمه عاملان و طراحان حادثه در دادگاه‌های بین‌المللی و نه دادگاه‌های آمریکایی، آمریکا خود راسا اقدام به دستگیری و محاکمه آنچه او زندانیان جنگی نامید، کرد.

■ **ادامه دارد**